

שמירת כבוד המקצוע באה לסיימה פרשת ד"ר קרסו

כי "רופא אשר תואר הפרופסור ניתן לו במקצוע שאינו רפואה אינו רשאי לשאת בתואר זה בהקשר לעיסוקו ברפואה".

גם ב"תקנות הרופאים (פרסומת אסור רה) התשס"ו-2006" (טייטא), שנערך כו לאחרונה במשרד הבריאות, נאסרה "פרסומת מטעה או פוגעת בכבוד המקצוע", לרבות "השימוש בתואר אקדמי שאינו רפואה, כשאינו בצידו תחום התרואה, באופן העלול להביא אדם סביר להניח כי התואר הוא תואר ברפואה".

בדפים הבאים מתפרסם הסכם גישור בעניינו של ד"ר קרסו. זהו סופו של הליך ארוך במיוחד של כארבע שנים, בהן עסקה הלשכה לאתיקה בתלונה שהוגשה לה על כך שד"ר קרסו עושה שימוש בתואר פרופסור שניתן לו במחלקה לפסיכולוגיה באוניברסיטת בר-אילן גם בהקשר עם עבודתו הרפואית, על אף שאינו נושא בתואר פרופסור לרפואה מטעם אף אוניברסיטה בארץ.

יש בהסכם גישור זה, כדברי המגשר השופט העליון בדימוס תיאודור אור, כעין "הוראות מעבר" לאותם רופאים ספורים אשר עשו שימוש רב שנים בתואר "פרופסור", שאינו ברפואה, קודם לשנת 2001 – מועד בו התפרסם נייר העמדה של הלשכה לאתיקה בעניין זה. לפיכך גם לא יוכל הסכם גישור זה לשמש מודל ודוגמה לעתיד במקרים חדשים.

אני מקווה כי שורות אלו מבטאות נאמנה את נחישותה של הלשכה לאתיקה להמשיך ולמלא את תפקידה בדבר שמירת כבוד המקצוע. אין זה תפקיד קל או נעים, והוא כרוך לא פעם גם במחיר אישי של כל השותפים לכך בלשכה לאתיקה, אך ברירת המחדל גרועה שבעתיים.

בפסק דין שניתן לפני מספר חודשים בבית משפט השלום בירושלים בעניין ד"ר משה דודאי, שהציג עצמו בפני חולה מסוימת כ"פרופסור" לכירורגיה, קבע בית המשפט כי הרופא "אינו פרופסור ולא יכול היה לקרוא לעצמו בשם זה", וכי הציג מצג מטעה ביחס לתוארו. עוד קבע בית המשפט, כי "מצא קשר סיבתי להסכמתה של החולה להינתח ע"י ד"ר דודאי לבין המידע המטעה והחסר שנמסר לה לגבי תארי... וכפועל יוצא מכך, המסקנה העולה היא כי התובעת נותחה ללא שניתנה הסכמתה מדעת ותוך פגיעה באוטונומיה שלה". בית המשפט חייב את ד"ר דודאי בתשלום פיצויים לחולה בגין פגיעה זו. *

בניגוד להתחזות, שהיא שימוש בתואר שאינו בידי המשתמש בו, יש גם שימוש מטעה בתואר אקדמי, שאמנם ניתן למשמש בו אך אופן השימוש והצגת התואר עלולים להטעות את הציבור כי מדובר בתואר ברפואה.

בעבודת מחקר שנערכה במרכז למידע בכנסת, ועיקרה "השימוש המטעה בתארים אקדמיים בישראל – המקרה של רופאים ועורכי דין", נכתב בין היתר כי "שימוש מטעה בתואר אקדמי עשוי להיות עברה פלילית על פי סעיף 416 לחוק העונשין תשל"ז-1997: "המקבל דבר בתחבולה או בניצול מכוון של טעות הזולת שאין בהם מרמה". מבדיקה שערך עורך המחקר, יהודה טרואן, עולה כי לא נמצאו מקרים בהם נעשה שימוש בסעיף זה בחוק, וכי "דומה כי יותר משהבעיה נתפסת כבעיה פלילית היא נתפסת כבעיה אתית".

אכן, בנייר העמדה של הלשכה לאתיקה מחודש דצמבר 2001 נקבע, בין היתר,

חד מתפקידיה היותר קשים של הלשכה לאתיקה הוא השמירה על "כבוד המקצוע". כבוד זה משתקף במעמדו של המקצוע בעיני הציבור ובאופן שנותנת בו החברה.

הרפואה אינה עוד "מקצוע" כשאר המקצועות, וכל קיומה מושתת על יחסי אמון בין המטופל והרופא. יש לזכור, כי המטופל מצוי מלכתחילה בעמדת נחיתות של תלות ברופא וחוסר מידע, אשר אינם מאפשרים לו להעריך בעצמו את טיב הטיפול הנדרש לו ואיכותו כמו גם את מיומנות הרופא בפניו הוא ניצב, הכשרתו, נסיונו ומעמדו המקצועי.

לפיכך, נדרשת הלשכה לאתיקה ליצוק תוכן מהותי ומוחשי באותו מושג ערטי לאי מעט של "כבוד המקצוע" – לכוון ולהנחות את ציבור הרופאים בעניין ההתנהלות המקצועית הנכונה, על מנת לשמור על כבוד זה.

בשנים האחרונות נדרשה הלשכה לאתיקה, לא פעם, לעסוק בשימוש הלא ראוי הנעשה בתואר "פרופסור" לרפואה. הציבור הרחב רואה באדם המחזיק בתרוא "פרופסור" רופא בכיר ומנוסה יותר ומעדיף אותו, לעתים קרובות, ולא תמיד בצדק, על פני "סתם רופא". פועל יוצא של עמדת הציבור הוא שהתואר "פרופסור" נושא עמו יוקרה רבה ויתרונות כלכליים ברורים.

לשימוש המטעה בתואר "פרופסור" יש לפיכך היטב מוסרי של חשש מהטעיית הציבור ופגיעה בכבוד המקצוע והיטב כלכלי של חשש מתחרות לא הוגנת בין מי שמשמש בתואר זה באופן מטעה לבין חבריו למקצוע שאינם נוהגים כך.

* יצוין, כי מאוחר יותר בית המשפט המחוזי שדן בערעורו של ד"ר דודאי (מבלי שהר"י היתה צד בנדון) קבע כי: "בהתאם להסכמת הצדדים, מבוטלות בזה קביעות בית המשפט קמא בפסק הדין נשוא הערעור... ככל שהן מתייחסות לתארו, למומחיותו ולכישולנות העבר של המערער 1 (ד"ר משה דודאי). אין בקביעה זו להכריע לגופה של הסוגיה בדבר הזכאות של ד"ר דודאי לשאת בתואר "פרופסור". לא התקבלו בלשכה לאתיקה מסמכים חדשים הדורשים שינוי עמדתה בנושא".

הלשכה לאתיקה

| הסכם גישור |

מר זהר הנכבד,

הנדון: גישור בין הלשכה לאתיקה של ההסתדרות הרפואית בישראל לבין פרופסור רפי קרסו

אני מעלה על הכתב את הרקע העובדתי להליך הגישור שבנדון, ואת ההסכמות שהושגו בו.

א. רקע עובדתי ותמצית טענות הצדדים:

פרופסור רפי קרסו (להלן – "פרופ' קרסו") לימד, ועודו מלמד, את מקצוע הנזירולוגיה ומדעי המוח במסגרת המחלקה לפסיכולוגיה של אוניברסיטת בר אילן, והוא פרסם עבודות בתחומים אלה. בשנת 1988 הוענק לפרופ' קרסו תואר פרופסור חבר נלווה (מומחה), על ידי אוניברסיטת בר אילן, ומאז אותו מועד פרופ' קרסו עושה שימוש בתואר זה. בנוסף, מאז שנת 2000, פרופ' קרסו מלמד נזירולוגיה בפקולטה לרפואה בטכניון והינו בעל מינוי חבר הוראה בכיר נלווה במסלול המקביל.

ביום 30.8.2001 אושרה במזכירות ההסתדרות הרפואית בישראל (להלן – "הר"י") החלטה (להלן – "ההחלטה") שנתקבלה על ידי הלשכה לאתיקה של הר"י (להלן – "הלשכה לאתיקה"), בה נקבע, בין היתר, כי הגם שתואר פרופסור הינו תואר אקדמי, שאין לו ולא כלום עם טיפול בחולים, "רופא אשר תואר הפרופסור ניתן לו באוניברסיטה בארץ במקצוע שאינו ברפואה אינו רשאי לשאת בתואר זה בהקשר לעיסוקו ברפואה". בהחלטה נקבע עוד, בין היתר, כי רק רופאים בעלי מינוי פעיל, המלמדים בפקולטה לרפואה באחת מן האוניברסיטאות בארץ, ואשר שמש מופיע ברשימת הפרופסורים של אותה פקולטה, יהיו רשאים לשאת בתואר פרופסור. בעקבות ההחלטה הוגשה ללשכה לאתיקה תלונה כנגד פרופ' קרסו, בה נטען, כי פרופ' קרסו עושה שימוש בתואר פרופסור, בהקשר לעיסוקו ברפואה, באופן שאינו מתיישב עם ההחלטה.

יו"ר הלשכה לאתיקה, פרופ' אבינעם רכס, מינה ועדת בירור לבדיקת התלונה האמורה.

(א) פרופ' קרסו טוען, כי הוא רשאי לשאת בתואר פרופ' גם בהקשר לעיסוקו ברפואה.
(ב) פרופ' קרסו חולק על סמכותה של הלשכה לאתיקה להתקין כללים בהם ייקבע מי זכאי ומי אינו זכאי לשאת בתואר פרופסור, שהוענק כדיון על ידי מוסד אקדמי, על תוכנם של הכללים שהותקנו, ועל ההליכים שהוגשו נגדו בעקבות כך.

בחדש אוגוסט 2006 פנו הצדדים לסיועו של

כבוד השופט והמשנה לנשיא בית המשפט העליון (בדימוס) תיאודור אור, על מנת לסיים את חילוקי הדעות בין הצדדים, והגיעו להסכמות המפורטות להלן.

ב. ההסכמות שהושגו בין הצדדים

פרופ' קרסו נושא כדיון בתארים ובתפקידים הבאים:

- מנהל המחלקה הנזירולוגית ומרפאת כאב במרכז הרפואי "הלל יפה"
- M.D., רופא מומחה בנזירולוגיה
- Dipl. Neur. – מדופלם בנזירולוגיה מטעם ביה"ס ללימודי המשך ברפואה, אוניברסיטת תל אביב
- מוסמך בנזירולוגיה, בית הספר ללימודי המשך ברפואה, הפקולטה לרפואה, אוניברסיטת תל אביב
- מנהל המרפאה לרפואה משלימה במרכז הרפואי "הלל יפה"
- פרופ' חבר נלווה (מומחה) במחלקה לפסיכולוגיה באוניברסיטת בר אילן
- חבר הוראה בכיר נלווה בפקולטה לרפואה בטכניון
- פרופ' אורח [1987] במחלקה לפסיכולוגיה, אוניברסיטת בוסטון, ארה"ב
- פרופ' אורח [1988] בחוג לנזירולוגיה ונזירוכירורגיה, בית הספר לרפואה אוניברסיטת תל אביב
- פרופ' קרסו יוסיף תחת שמו (מקום בו יתלווה לשמו התואר פרופסור), פרטים באופן המפורט בס"ק א' ו- ב' לסעיף זה, במקומות המפורטים להלן:
שילוט מרכזי לחדרו במרכז הרפואי "הלל יפה" ובמרפאתו הפרטית; שילוט ותגי שם בכנסים בארץ ופגלים שונים בהשתתפותו (בהקשר לעיסוקו ברפואה); תג שם על גבי חלוק רופא; נייר מכתבים; כרטיס ביקור; חותמות; מרשמים; תוכניות טלוויזיה ורדיו בהגשתו; פרשנויות וטורים בעיתונות.
- מקום בו פרופ' קרסו יעשה שימוש בתואר פרופ', בהקשר לעיסוקו ברפואה, באחד מן המקומות המפורטים ברישא לסעיף זה, פרופ' קרסו יוסיף ויפרט לעניין תוארו באופן המפורט להלן:
פרופ' רפי קרסו – פרופ' במחלקה לפסיכולוגיה, אוני' בר אילן
- מקום בו פרופ' קרסו יעשה שימוש בתואר פרופ', בהקשר לעיסוקו ברפואה, באחד מן המקומות המפורטים ברישא לסעיף זה,

ובנוסף ירצה לפרט תפקידים או תארים אקדמיים נוספים, פרופ' קרסו יקדים להם את פירוט תארו, באופן המפורט להלן: פרופ' רפי קרסו-פרופ' במחלקה לפסיכולוגיה, אוני' בר אילן (2), M.D., מוסמך בנזירולוגיה, רופא מומחה בנזירולוגיה או: פרופ' רפי קרסו-פרופ' במחלקה לפסיכולוגיה, אוני' בר אילן (2), M.D., מוסמך בנזירולוגיה, מנהל המחלקה הנזירולוגית ומרפאת כאב במרכז הרפואי "הלל יפה".

פרופ' קרסו יפנה בכתב ובעל-פה לעורכים הממונים בתוכניות רדיו ותוכניות טלוויזיה בהגשתו, וכן לעורך המגזין בו פרופ' קרסו כותב טור, ויבקש מהם להציגו באופן העולה בקנה אחד עם האמור בסעיף 7 לעיל. ככל שייודע לפרופ' קרסו שבפועל לא כך נעשה, יפנה פרופ' קרסו לעורך הרלבנטי, יעמידו על הטעות, ויבקש לתקנה, תוך יידועם על כך של הלשכה לאתיקה או בא כוחה, עו"ד אלי זהר.

פרופ' קרסו יפרסם את תארו באתר האינטרנט של התוכנית שבהגשתו (ככל שיהיה אתר כזה), באופן העולה בקנה אחד עם המפורט בסעיף 7 לעיל.

ניתן יהיה לפרסם מכתב זה באתר האינטרנט של הר"י (למשך שלושה חודשים), ובבטאון הר"י "זמן הרפואה" (בגיליון אחד). מעבר לפרסום האמור, לא יהא פרסום יזום נוסף (בין בתקשורת ובין בקרב ציבור הרפואים), להליכים שהיו בין הלשכה לאתיקה לבין פרופ' קרסו, לרבות הטענות שהועלו על ידי הצדדים בתכתובות ביניהם ובהליך הגישור. כל ההליכים שנגקטו על ידי הר"י ו/או הלשכה לאתיקה של הר"י, בקשר לשימוש שעשה או עושה פרופ' קרסו בתואר פרופסור, יבוטלו, ובכפוף לקיומן של ההסכמות המפורטות לעיל לא יינקטו הליכים חדשים ולא יועלו טענות או דרישות נוספות מפרופ' קרסו בעניין זה.

אודה לך אם תאשר בשולי מכתב זה את הסכמת מרשותיך לתוכן מכתב זה.

בכבוד רב ובב"ח,
י. חורש, עו"ד
ש. הורוביץ ושות'

בשם מרשותי, ההסתדרות הרפואית בישראל, והלשכה לאתיקה של ההסתדרות הרפואית בישראל, הנני לאשר את קבלת המכתב וכן את תוכנו.